

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ปัจจุบันในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ได้มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้าน เศรษฐกิจ การเมือง สังคม เทคโนโลยีและวัฒนธรรมจึงเป็นยุคของสังคมแห่งความรู้ (Knowledge base society) ที่ความรู้และภูมิปัญญาของแต่ละสังคมถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือ สำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาประเทศ การศึกษาเป็นหัวใจที่จะผลักดันประเทศให้ ก้าวหน้าสู่ศตวรรษใหม่ได้อย่างมั่นคง คุณภาพการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่รัฐบาลต้อง ตระหนัก ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 มาตรา 81 ได้ระบุว่า “รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง ทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการ ค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่างๆ เร่งรัดการศึกษาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนา ประเทศ พัฒนาศาสตร์เทคโนโลยี และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นศิลปวัฒนธรรมแห่งชาติ” ดังนั้น จึงต้อง มีการจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ขึ้นและได้บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ.2542 เป็นต้นมา

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องบริหารจัดการศึกษาในเชิงคุณภาพ โดยมีการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่ส่งเสริมและผลักดันให้กระบวนการทำงานใน ทุกระดับและบุคลากรที่เกี่ยวข้องดำเนินไปอย่างสอดคล้องกันเป็นระบบ มุ่งหน้าไปในทิศทางที่ได้ ร่วมกันกำหนดไว้เพื่อบรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัย หลักการและวิธีการบริหารและการจัดการคุณภาพ (Quality Management) และที่เน้นการสร้าง ความมั่นใจให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่า ผู้เรียนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่ กำหนดไว้ โดยที่ความมั่นใจนี้ต้องตั้งอยู่บนรากฐานของหลักวิชา ข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์และ ความสมเหตุสมผลเป็นสำคัญ ดังนั้น สาระสำคัญในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 มาตรฐานการประกันคุณภาพ การศึกษา กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งทุกระดับ มีการประกันคุณภาพภายในและให้มีการรับ การประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อที่จะพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในทุกระดับ

ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก จะพบว่าระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะนำไปสู่ความมีมาตรฐานทางการศึกษาและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นยิ่ง โดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาเต็มที่ทำให้เป็นคนที่มีรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของไทย โดยจะต้องเริ่มจากสถานศึกษาทุกแห่งดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อประกันคุณภาพภายในสถานศึกษานั้น ขณะนี้ได้มีความตื่นตัวในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ในหน่วยงานต่างๆ เป็นจำนวนมาก เพื่อพัฒนาบุคลากรและสถานศึกษาให้สามารถดำเนินการเข้าสู่ระบบประกันคุณภาพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปัจจุบันมีสถานศึกษาเป็นจำนวนมากที่ยังไม่มีความพร้อมในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในและมีความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ประกอบกับเป็นเรื่องเร่งด่วนที่สถานศึกษาควรจะต้องดำเนินการ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนรับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์กรมหาชน (สมศ.) ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งสร้างความรู้เกี่ยวกับแนวทางการประกันคุณภาพภายในให้กับสถานศึกษา เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 : คำนำ)

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้มีการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งภารกิจหลักที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องปฏิบัติมี 4 ประการ คือ การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การให้บริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การดำเนินงานภารกิจหลักทั้ง 4 ประการ ดังกล่าว มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสถานศึกษาและประเทศ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว เนื่องจากคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาและบัณฑิตมีแนวโน้มที่จะมีความแตกต่างกันมากขึ้น มีการแข่งขันกันในเรื่องคุณภาพของการจัดการศึกษาและคุณภาพของบัณฑิตในสถาบันอุดมศึกษาทั้งภายในประเทศและนอกประเทศมากขึ้นและสถาบันอุดมศึกษา มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาองค์ความรู้ให้เป็นสากล เพื่อให้ได้

การยอมรับและสร้างความมั่นใจให้แก่สังคมว่า สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ และองค์กรมีการบริหารจัดการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้

จุดเริ่มต้นของการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัยได้มีการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษามาตั้งแต่มีการดำเนินการเน้นที่การควบคุมคุณภาพของหลักสูตรเป็นสำคัญ โดยยังมีได้มีระบบควบคุมคุณภาพให้ครบภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา และเริ่มมีการดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2537 เมื่อที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทยในคราวประชุมระหว่างวันที่ 28 - 29 ตุลาคม พ.ศ. 2537 ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ได้มีการเสนอหลักการแนวทางและวิธีการในการประกันคุณภาพทางวิชาการในมหาวิทยาลัยไทยขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2539 ทบวงมหาวิทยาลัยจึงได้ประกาศนโยบายและแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2539 เพื่อเป็นแนวทางในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ต่อมาจึงได้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก และตามพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในที่ต้องดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ด้วยเหตุนี้ มหาวิทยาลัยนเรศวรในฐานะที่เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของรัฐจึงจัดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษอย่างจริงจัง โดยได้มีการกำหนดแผนกลยุทธ์ หรือแผนระยะยาว "DIMAR" โดยแบ่งการดำเนินงานเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 (2544 - 2546) การวางแผนและวางระบบ (Development and Implement) ระยะที่ 2 (2546 - 2548) การรักษาระบบให้ยั่งยืนถาวร (Maintenance) ระยะที่ 3 (2548 - 2549) การพิจารณาเพื่อรับรองหรือไม่รับรองคุณภาพ (Accreditation) ระยะที่ 4 (2549 - 2550) การจัดอันดับ (Ranking) ส่วนแผนระยะสั้น ใช้ชื่อว่า "SAR/CARYAR" เป็นแผนเพื่อจัดทำรายงานการประเมินตนเองประจำปี ทั้งในหน่วยงานด้านการเรียนการสอน (Teaching Unit) และหน่วยงานสายสนับสนุน (Non-Teaching Unit)

การประกันคุณภาพภายในของมหาวิทยาลัยนเรศวรได้มีการจัดระบบและกลไกการควบคุมภายในและกำหนดให้มีการประเมินคุณภาพภายในที่ชัดเจนตั้งแต่ปี 2544 โดยการประเมินคุณภาพโดยใช้หลักของ PDCA และสำหรับหน่วยงานด้านการเรียนการสอน (Teaching Unit) ประเมิน 9 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และแผนดำเนินงาน

องค์ประกอบที่ 2 การเรียนการสอน

องค์ประกอบที่ 3 กิจกรรมพัฒนานิสิต

องค์ประกอบที่ 4 การวิจัย (รวมทั้งงานสร้างสรรค์)

องค์ประกอบที่ 5 การบริการทางวิชาการสู่สังคม

องค์ประกอบที่ 6 การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

องค์ประกอบที่ 7 การบริหารและจัดการ

องค์ประกอบที่ 8 การเงินและงบประมาณ

องค์ประกอบที่ 9 การประกันคุณภาพและการพัฒนาองค์กร

และในส่วนมาตรฐาน ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การตัดสิน (กลาง) ที่เน้นผลลัพธ์ มี 7 มาตรฐาน เป็นเกณฑ์ของสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) มีดังนี้

มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต

มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานด้านงานวิจัยและงานสร้างสรรค์

มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานด้านการบริการวิชาการ

มาตรฐานที่ 4 มาตรฐานด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

มาตรฐานที่ 5 มาตรฐานด้านการพัฒนาสถาบันและบุคลากร

มาตรฐานที่ 6 มาตรฐานด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 7 มาตรฐานด้านระบบการประกันคุณภาพ

ในยุคของการปฏิรูปการศึกษา การจัดการความรู้จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับวงการศึกษา เครื่องมือทางการจัดการที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการความรู้ที่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน คือ Knowledge Management (KM) การจัดการความรู้ หรือที่เรียกย่อๆ ว่า “KM” KM คือ เครื่องมือ เพื่อใช้ในการบรรลุเป้าหมาย อย่างน้อย 4 ประการ ได้แก่ บรรลุเป้าหมายของงาน บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคน บรรลุเป้าหมายการพัฒนาองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรเรียนรู้ และบรรลุความเป็นชุมชน เป็นหมู่คณะ ความเอื้ออาทรระหว่างกันในที่ทำงาน การจัดการความรู้เป็นการดำเนินการอย่างน้อย 6 ประการต่อความรู้ ได้แก่ (1) การกำหนดความรู้หลักที่จำเป็นหรือสำคัญต่องานหรือกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กร (2) การเสาะหาความรู้ที่ต้องการ (3) การปรับปรุง ดัดแปลง หรือสร้างความรู้บางส่วน ให้เหมาะต่อการใช้งานของตน (4) การประยุกต์ใช้ความรู้ในกิจการงานของตน (5) การนำประสบการณ์จากการทำงาน และการประยุกต์ใช้ความรู้

มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสกัด “ขุมความรู้” ออกมาบันทึกไว้ (6) การจัดบันทึก “ขุมความรู้” และ “แก่นความรู้” สำหรับไว้ใช้งาน และปรับปรุงเป็นชุดความรู้ที่ครบถ้วน ลุ่มลึกและเชื่อมโยงมากขึ้น เหมาะต่อการใช้งานมากยิ่งขึ้น โดยที่การดำเนินการ 6 ประการนี้บูรณาการเป็นเนื้อเดียวกัน ความรู้ที่เกี่ยวข้องเป็นทั้งความรู้ที่ชัดแจ้ง อยู่ในรูปของตัวหนังสือหรือรหัสอย่างอื่นที่เข้าใจได้ทั่วไป (Explicit Knowledge) และความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) ที่อยู่ในคน ทั้งที่อยู่ในใจ (ความเชื่อ ค่านิยม) อยู่ในสมอง (เหตุผล) และอยู่ในมือ และส่วนอื่นๆ ของร่างกาย (ทักษะในการปฏิบัติ) (วิจารณ์ พานิช, การจัดการความรู้ ฉบับนักปฏิบัติ. 2549.)

ดังนั้น ในการปฏิบัติงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา จะประกอบไปด้วยระบบต่างๆ ได้แก่ ระบบการควบคุมและติดตามคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ การประเมินคุณภาพ ระบบต่างๆ เหล่านี้มีส่วนสำคัญต่อการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาและการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก ประกอบกับการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้ตอบรับกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ในรูปแบบเครือข่าย คณะผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานด้านการเรียนการสอน (Teaching Unit) และเป็นศูนย์กลางในการจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อที่จะได้นำความรู้ด้านการประกันคุณภาพการศึกษามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำข้อมูลที่ได้รับมาพัฒนาและจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร อันจะนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา และคณะผู้ศึกษาหวังว่าข้อค้นพบเหล่านี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ทั่วไปของการศึกษา

เพื่อพัฒนาคู่มือแนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

วัตถุประสงค์เฉพาะของการศึกษา

1. เพื่อค้นหาหน่วยงานพร้อมให้ และหน่วยงานไม่รู้ โดยใช้ผลการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ของหน่วยงานด้านการเรียนการสอน จัดทำแผนภูมิแม่น้ำและแผนภูมิขั้นบันได

2. จัดโครงการ KM Workshop เพื่อพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงาน หัวข้อ “ความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร” และการสัมภาษณ์บุคลากรเพิ่มเติม
3. ร่างคู่มือแนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร
4. ศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ของหน่วยงานด้านการเรียนการสอน ที่มีต่อคู่มือแนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร และนำความคิดเห็นของบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษามาปรับปรุงคู่มือฯ

ความสำคัญของการศึกษา

1. ได้คู่มือแนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อให้หน่วยงานต่างๆ นำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา
2. เป็นแบบอย่างให้มหาวิทยาลัยอื่นๆ ได้นำคู่มือแนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร ไปเป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

กระบวนการหาแนวปฏิบัติที่ดีในการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย ระบบการควบคุมและติดตามคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพและการประเมินคุณภาพของหน่วยงานด้านการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ผู้มีส่วนร่วมในครั้งนี้ ประกอบด้วย บุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ของหน่วยงานด้านการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยมีการคัดเลือกผู้แทนจาก 10 หน่วยงาน ที่มีผลการประเมิน / ตรวจสอบสูงสุด ได้แก่ บุคลากรจากคณะวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คณะวิชาศึกษาศาสตร์ คณะวิชาเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะวิชาเภสัชศาสตร์ คณะวิชาสหเวชศาสตร์ คณะวิชามนุษยศาสตร์ คณะวิชาวิทยาศาสตร์

การแพทย์ คณะวิชาสังคมศาสตร์ คณะวิชาวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ และบัณฑิตวิทยาลัย

นิยามศัพท์ทั่วไป

การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการดำเนินงานทางการศึกษาที่ประกอบไปด้วยระบบการควบคุมและติดตามคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพทางการศึกษาของสถานศึกษา

กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หมายถึง ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างหรือแลกเปลี่ยนความรู้ในการจัดทำระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และทำให้หน่วยงานมีการทำงานที่ดีขึ้นและบรรลุระดับของเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา การนำเสนอขุมความรู้ การรวบรวมการจัดระเบียบ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการประยุกต์ใช้ความรู้ในตัวบุคคล เพื่อพัฒนาตนเองและองค์กร โดยพัฒนาระบบจากข้อมูลไปสู่สารสนเทศเพื่อให้เกิดความรู้และปัญญา

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนา หมายถึง การสร้างและปรับปรุง ร่างคู่มือแนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

คู่มือ หมายถึง เอกสารที่เสนอสาระแนวทางในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานด้านการเรียนการสอน

แนวปฏิบัติที่ดี หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาที่ดี สามารถเป็นแบบอย่างได้ของหน่วยงานที่มีผลการประเมิน / ตรวจสอบสูงสุด

หน่วยงาน หมายถึง คณะวิชาที่มีการจัดการเรียนการสอน (Teaching Unit) ในปีการศึกษา 2549 ได้แก่ คณะวิชาแพทยศาสตร์ คณะวิชาพยาบาลศาสตร์ คณะวิชาสหเวชศาสตร์ คณะวิชาทันตแพทยศาสตร์ คณะวิชาเภสัชศาสตร์ คณะวิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์ คณะวิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะวิชาวิทยาศาสตร์ คณะวิชาวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะวิชาเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะวิชาศึกษาศาสตร์ คณะวิชาสังคมศาสตร์ คณะวิชามนุษยศาสตร์ คณะวิชาวิทยาการจัดการและสารสนเทศ คณะวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยนานาชาติ และวิทยาลัยพลังงานทดแทน

บุคลากรที่ดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ผู้บริหาร หรือ คณาจารย์ หรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร

ธารบัญญัติ หมายถึง แผนภูมิแม่น้ำที่แสดงให้เห็นถึงระดับการประเมินตนเองในเรื่อง การปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของแต่ละหน่วยงานว่าตนเองอยู่ในระดับใดของ แม่น้ำ

บันไดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หมายถึง เครื่องมือในการจัดการความรู้ เป็นแผนภูมิ ขั้นบันได เพื่อแสดงให้เห็นถึงระดับผลการดำเนินงานที่เป็นปัจจุบันของหน่วยงานกับระดับความ ต้องการของหน่วยงานตนเองที่ต้องการจะเพิ่มความสามารถของตนเองให้ทัดเทียมหรือมีผลการ ดำเนินงานที่ดีขึ้น

หน่วยงานพร้อมใจ หมายถึง คณะวิชาที่มีผลการประเมินสูงสุด 10 คณะวิชาในการ ดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาให้กับหน่วยงานอื่นๆ ได้

หน่วยงานใฝ่รู้ หมายถึง คณะวิชาที่จะพัฒนาและเรียนรู้กับคณะวิชาที่อยู่ในระดับขีด ความสามารถที่พร้อมใจให้ความรู้ในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา